

LABORATORIA CONCENTRATIE

Medische labs aan vooravond van fusiegolf en forse saneringen

Sector vreest dat loslaten tarieven in 2015 zal leiden tot omzetzdalingen

Henk Engelenburg
Amsterdam

Vrees voor vrijemarkttarieven drijft medische laboratoria in elkaars armen. Vrijwel alle partijen praten met elkaar, zo blijkt uit een rondgang van deze krant. 'De fusiegolf krijgt steeds meer dynamiek. De markt wacht een koude sanering', zeggen kenners.

Zo zoekt Medisch Diagnostisch Centrum Amstelland een fusiepartner. Het laboratorium voor huisartsen in de regio Amsterdam (125 medewerkers, € 10 mln omzet) wil mee in de schaalvergroting. 'Net als iedereen praten ook wij met diverse laboratoria', zegt een woordvoerder van Amstelland zonder namen te noemen.

Naar verluidt adviseert BoerCroon in deze zaak en is private-equitypartij Benicis Partners in de markt voor de overname. BoerCroon kan dit niet bevestigen en Benicis praat niet met de pers. Dagmar Enklaar, partner bij BoerCroon, zegt dat het consultancybureau betrokken is bij enkele transacties in voorbereiding in deze sector. 'Iedereen, van huisartsenlabs tot ziekenhuislabs, werkt aan schaalvergroting. Er zijn al enkele fusies en overnames geweest. Dit jaar zet het echt door.'

Reden voor de fusiegolf is dat de laboratoria de hete adem van de zorgverzekeraars in de nek voelen. Die hebben schoon genoeg van de torenhoge kosten en wat zij zien als een inefficiënte werkwijze. De irritatie is zo hoog, dat bijvoorbeeld zorgverzekeraar VGZ vanaf 2015 goedkopere diagnostische hulp in Duitsland gaat inkopen.

In het huidige systeem werken de laboratoria van huisartsen en verpleegkundigen met vaste tarieven en krijgen ze alle kosten voor onderzoek naar urine, ontlasting en bloed en dergelijke van de zorgverzekeraars vergoed. Of ze nu efficiënt werken of niet. Hebben ze meer kosten dan inkomsten, dan past de verzekeraar bij. Hebben ze meer inkomsten dan uitgaven, dan maken ze meer kosten anders gaar het budget volgend jaar omlaag.

De overheid vervangt dit 'sluittarief' per 2015 door vrije tarieven. De huisartsenlabs paren dat met consolidatie in de hoop op lagere kosten uit te komen. Ze zien de bui al hangen: na 2015 gaan verzekeraars alleen in zee met laboratoria met lage kosten.

Ziekenhuislaboratoria, die op verzoek

van medisch specialisten onderzoek doen naar orgaanfuncties, werken niet met vaste tarieven. Maar ze zijn evenmin erg efficiënt. Zo doen ze veel werk van de huisartsenlabs over. Een ziekenhuislab telt gemiddeld ruwweg 100 werknemers verdeeld over disciplines. Die hebben ieder eigen analyseapparatuur waarvan de benutting doorgaans niet verder gaat dan 40%.

Door vrije tarieven zal het onderscheid tussen de soorten labs verdwijnen. Ziekenhuizen gaan miljoenen besparen door hun lab op te heffen en het onderzoek uit te besteden aan een laboratoriumpartij die in de tucht van de vrije markt goedkoper werkt. Volgens conservatieve schattingen zullen de onderzoekstarieven van de labs bij vrije tarieven met minimaal 20% dalen, maar 50% is ook veel gehoord. De capaciteit, de kosten (€ 1,2 mrd tot € 1,5 mrd) en het aantal banen zullen ruwweg halveren. De markt, met een omzet van circa € 1,5 mrd, telt krap 100 medische diagnostische centra, met in totaal circa 10.000 banen. Ruwweg de helft zal de komende jaren zal verdwijnen.

De voorspelling is onder meer van Jaap Dijkman, ceo van Atal-Medial, een van de grotere medisch diagnostische centra die de afgelopen twee jaar uit fusies en overnames van kleinere labs zijn gevormd.

Ook Thijs Veerman, bestuurdervan Star Medisch Diagnostisch Centrum in Rotterdam, voorziet dat de markt door de concentratie een forse sanering wacht. 'Er is veel overcapaciteit. Door slim te herverdelen zijn veel kosten te besparen en gaan de tarieven omlaag.' Ook Star is actief in dit proces betrokken. Het lab staat zelf op het punt een combinatie aan te gaan met het medisch lab van het Reinier de Graaf-ziekenhuis in de regio Den Haag. Daarmee ontstaat een combinatie met € 83 mln omzet en 1000 medewerkers, meteen de grootste partij in de markt.

Veerman zegt dat de fusie met het Reinier de Graaf, dat de afgelopen vijf jaar al drie kleinere labs heeft overgenomen, nog maar een begin is. 'We willen het zodanig organiseren dat er binnen vijf jaar door fusies en overnames een zelfstandig medisch diagnostisch lab in de markt staat met € 150 mln, of wellicht € 200 mln of meer omzet. In Duitsland zijn laboratoria die wel 50 ziekenhuizen bedienen. Of dat ons einddoel wordt? Onze ambitie is groot.'

Na 2015 gaan verzekeraars alleen in zee met medisch-diagnostische laboratoria met lage kosten.

FOTO: FLIP FRANSENSEN
BEWERKING: FD STUDIO

Aftasten
'Alle laboratoria praten over fusies of overnames'

Sanering
'Kosten, tarieven en aantal banen kunnen zeer fors omlaag'

Kapers
'Durfkapitalisten en strategen wachten hun kans af'

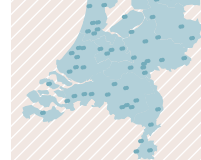
Wat er na de consolidatie zal gebeuren, laat zich volgens marktkenmers raden.

Dagmar Enklaar van BoerCroon voorziet dat durfkapitalisten de komende jaren het proces van schaalvergroting en kostenverlaging kunnen versnellen door als partij op deze markt op te treden. Na verloop van tijd kunnen zij weer doorverkopen aan buitenlandse strategische en private equity partijen die, zo weet men, de ontwikkelingen in Nederland met interesse volgen.

Het gaat daarbij om onder meer de Amerikaanse labconcerns Quest en Labcorp, het Franse Labco (eigendom van private-equitypartij 3I) en Unilab (eigendom van private-equitypartij Apax). Niet te vergeten het grote Duitse Stein en de Australische labgroepen Sonnic en Phoenix, dat het Vlaamse ziekenhuis AML heeft gekocht.

Dijkman merkt nog wel op dat een voortgaande concentratie van medische diagnostische centra en daarmee lagere tarieven niet mag leiden tot een volume-explosie. Financiële prikkels zullen volgens hem zinnig en zuinig aanvraaggedrag door artsen moeten stimuleren. Hij wijst op buitenlandse voorbeelden, waar de vraag naar laboratoriumonderzoek fors steeg na marktsaneringen. Labs gingen er efficiënter werken, maar werden als gevolg van de vraagexplosie niet goedkoper dan laboratoria in Nederland.

Landschap in 2011: 100 laboratoria

Landschap in 2018: 5 centrale laboratoria

€ 1,5 mrd

is de markt van medisch diagnostische centra (huisartsen- en ziekenhuislabs)

11.000

is ongeveer het aantal banen van ruwweg 100 laboratoria

De markt telt nu al 3 grote laboratoriegroepen:

- 1 **Reinier de Graaf-Star**
Den Haag en Rotterdam
€ 83 mln omzet
1000 banen
- 2 **Atal-Medial**
Noord- en Zuid-Holland
€ 65 mln omzet
800 banen
- 3 **Lab Noord**
Groningen en omstreken
€ 55 mln omzet
1000 banen

3 à 5

jaar zal het volgens kenners duren voordat buitenlandse partijen zich melden voor overnames.

Voorbeelden:
Quest en Labcorp (VS)
Labco (Frankrijk, van private-equitypartij 3I)
Unilab (eigendom van private-equitypartij Apax)
Stein (Duitsland)
Sonnice en Phoenix (Australië)

*fusie bijna rond